

26.9.2006

Dnro 751/4/06

**Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt**

**Esittelijä: Esittelijäneuvos Jorma Kuopus**

## **VIIVÄSTYS RUUMIINAVAUSPÖYTÄKIRJAN LAATIMISESSA**

1

### **KANTELU**

Kantelija arvosteli 2.3.2006 päivätyssä kirjeessään - - - yliopiston professori, oikeuslääkäriin menettelyä kantelijan edesmenneen miehen oikeuslääketieteellisen ruumiinavauspöytäkirjan laatimisessa. Hän arvosteli myös obduktiotoiminnasta vastuullisia ja toimintaa valvovia - - - yliopistollista sairaalaa, - - - lääninhallituksen sosiaali- ja terveydenhuolto-osastoa sekä - - - poliisilaitosta.

Kantelijan kertoman mukaan hänen puolisonsa oli kuollut marraskuussa 2005. Ruumiinavauspöytäkirja ei ollut kantelua tehtäessä vielä valmistunut. Myös hänen puolisonsa isäpuolen ruumiinavauspöytäkirjan saaminen professorilta oli 1990-luvun puolivälissä kestänyt viisi kuukautta ja siten liian kauan. Professori on oikeuslääkäriä jo 15 vuoden ajan tehnyt ilmeisesti tilauksesta oikeuslääketieteellisiä ruumiinavauksia. Kantelijan mukaan professorilla on "viisi virkaa ja kuusi nälkää", koska hän tässä toimeksaan on syyllistynyt jatkuvaan viivyttelyyn, jota ei ole myöskään valvottu.

Kantelija toivoi oikeusasiamiehen antavan asiassa huomautukset tai ryhtyvän niitä vakavampiin toimenpiteisiin, koska lain vaatimuksista poikkeavat viivästyksset ja valvontavelvollisuuden laiminlyönnit olivat jatkuneet samanlaisina useita vuosia.

- - -

3

### **RATKAISU**

Katson selvitettyksi, että oikeuslääketieteen professorin kantelijan puolisoista laatima oikeuslääketieteellinen ruumiinavauspöytäkirja oli keväällä 2006 säännösten vastaisesti viivästynyt runsaalla kuukaudella. Professori on muutoinkin myöntänyt, että hänen laatimansa ruumiinavauspöytäkirjat olivat jatkuvasti viivästyneet. Kantelijan puolison isäpuolen kuolemantapauksesta lokakuussa 1992 tehty kuolintodistus oli viipynyt kolmen kuukauden asemasta viisi kuukautta, mutta laillisuusvalvonnan kannalta pidän asiaa isäpuolen osalta vanhentuneena.

Kantelijan 27.11.2005 kuolleen miehen kuolemansyyn selvittämistä koskevien asiakirjojen laatiminen oli kestänyt siten, että oikeuslääkäri oli laatinut

29.11.2005 suorittamansa oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen pöytäkirjan kantelijan miehestä vasta neljä kuukautta kuolemasta lukien säännösten edellyttämän kolmen kuukauden asemasta. Professorin olisi tullut laatia ruumiinavauspöytäkirja keväällä 2006 viipymättä ja suorittaa - - - yliopiston oikeuslääketieteen virkatehtävänsä tapahtunutta nopeammin.

- - - lääninhallitus ei mielestäni ollut riittävästi valvonut professorin suorittamien oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten valmistumista ajoissa, vaikka eduskunnan oikeusasiamies oli jo 30.9.1999 kehottanut lääninhallitusta jatkossa varmistamaan ruumiinavauspöytäkirjojen valmistumisen ajallaan.

4

## PERUSTELUT

4.1

### Tapahtumat

Saadun selvityksen mukaan oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten ja kuolemansyyn selvitysten määrä on kasvanut viime vuosina. Vuonna 2004 ruumiinavauksia tehtiin Länsi-Suomen läänissä 4149 kappaletta ja vuonna 2005 kaikkiaan 4222. Lääninhallitus oli saanut vuoden 2005 budjetissa yhden lääninoikeuslääkäri viran lisää. Turun ja Tampereen yliopistojen kanssa oli sovittu oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten tekemisestä siltä osin kuin niitä tarvitaan oikeuslääkärikoulutuksessa.

Oikeuslääketieteen professori oli suorittanut 27.11.2005 kuolleelle kantelijan puolisolle oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen 29.11.2005. Hän oli antanut 31.3.2006 kuolinsyylausunnon ja kirjoittanut kuolintodistuksen.

Professori toteaa 5.5.2006 kirjallisessa selvityksessään ja puhelimitse tänne 12.9.2006 antamassaan selityksessä, että kantelijan miehen kuolintodistus oli valmistunut yhdessä hänen muiden samoihin aikoihin suorittamiensa oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten kuolintodistusten kanssa maaliskuun lopulla, neljä kuukautta kuolemasta kolmen kuukauden asemasta. Professori on pahoillaan kantelijan kokemasta mielipahasta ja olisi ollut valmis antamaan omaisille palautetta ennen kirjallista palautetta. Lopullisten lausuntojen viipymisen syynä on professorin mukaan hänen kohdallaan kyseessä aikapula. Hänen päätoimensa on - - - yliopistossa professorina ja hän suorittaa kilpailutilanteessa muiden tutkimusryhmien kanssa oikeuslääketieteen alaan liittyvää tutkimus- ja opetustyötä. Professori vastaa samalla valmistuville lääkäreille annettavasta oikeuslääketieteen perusopetuksesta kahdessa eri yliopistossa. Lisäksi hänellä on eräitä muitakin tähän alaan liittyviä tehtäviä.

Professori kertoo lisäksi, että Tilastokeskuksen vuodelta 2003 suorittaman selvityksen mukaan keskimäärin 20,4 % eli 2208 oikeuslääketieteellisen ruumiinavauksen jälkeen annetuista kuolintodistuksista viivästyi 7–12 kuukautta ja 3,6 % eli 388 kuolintodistusta yli vuoden. Tämä heijastaa hänen mukaansa selkeää oikeuslääketieteen resurssiongelmaa. Samanlaisia ongelmia on myös lääketieteellisiä ruumiinavauksia suorittavilla patologeilla. Lähivuosina eläkkeelle siirtymisten ja avausmäärien nousun myötä

oikeuslääketiede saattaa professorin mukaan ajautua vielä tähänastista vaikeampaan resurssipulaan, ellei koulutuspaikkoja saada lisätyksi. Professorin mukaan lausuntoviive oli hänen kohdallaan kuitenkin jatkuvasti lyhentynyt ja selvityksen antamishetkellä 5.5.2006 hän oli laatimassa lausuntoja helmikuun 2006 ruumiinavauksista.

Katson lisäksi selvitettyksi, että - - - lääninhallitus, jolle kuuluu oikeuslääketieteellisten ruumiinavausten järjestämis- ja valvontavastuu, oli jättänyt riittävästi valvomatta - - - yliopiston ja oikeuslääkärin osalta jatkuvan määräaikojen ylittämisen.

Totean, että eduskunnan oikeusasiamies on jo aiemmin kiinnittänyt - - - yliopiston silloisen oikeuslääkärin ja - - - lääninhallituksen huomiota asioiden joutuisaan käsittelyyn sekä virkatehtävien asianmukaiseen hoitamiseen. Tuolloin lääninhallitus oli ilmoittanut jatkossa varmistavansa ruumiinavauspöytäkirjojen valmistumisen ajallaan. Kuten edellä professorin osalta selvitetty osoittaa, lääninhallituksen lupaamalla tavalla ei kuitenkaan ollut tapahtunut.

## 4.2

### Arviointia

Suomen perustuslain (731/1999) 21 §:n mukaan jokaisella on oikeus saada asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tai muussa viranomaisessa. Valtion virkamieslain (750/1994) 14 §:n mukaan virkamiehen on suoritettava tehtävänsä asianmukaisesti ja viivytyksettä. Hallintolain (434/2003) 7 §:n sisältämän palveluperiaatteen mukaan asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomaisen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti.

Kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain (459/1973, muut. 114/1991) 13 §:n mukaan ruumiinavaus suoritetaan lääninhallituksen hyväksymässä sairaalassa tai muussa avauspaikassa. Kuolemansyyn selvittämisestä annetun asetuksen (948/1973, muut. 99/1998) 19 §:n 4 momentin mukaan terveydenhuollon toimintayksikön tai asianomaisen lääkärin on viipymättä, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa kuoleman toteamisesta, lähetettävä kuolintodistus sille lääninhallitukselle, jonka alueella vainajalla oli kuollessaan kotikunta.

Asiakirjoista saatavan selvityksen perusteella kantelijan puolison oikeuslääketieteellinen ruumiinavaus on sinänsä tehty viivytyksettä. Kuitenkin pöytäkirjan laatiminen tästä ruumiinavauksesta kesti neljä kuukautta ja siten liian kauan. Tämän seikan oikeuslääketieteen professori on itsekkin myöntänyt. Katson asiakirjojen laatimisen viivästyneen aiheettomasti. Professorin olisi käsitykseni mukaan tullut suorittaa kysymyksessä oleva virkatehtävänsä tapahtunutta nopeammin.

Kun otetaan huomioon, että oikeuslääketieteellisten kuolemansyyn selvitysten tilanne koko Suomessakin on ollut ruuhkautunut ja lausuntoruuhkaa ainakin - - - läänin osalta on sittemmin jossain määrin saatu puretuksi, tyydyn

kiinnittämään ohjaavana käsityksenäni professori n huomiota vastaisen varalle asioiden joutuiseen käsittelyyn sekä virkatehtävien asianmukaiseen hoitamiseen. Oikeuslääkäri on tarvittaessa tehtäviään karsimalla järjestettävä työtehtävänsä siten, että lainmukaisia määräaikoja voidaan noudattaa.

Samalla kiinnitän myös - - - lääninhallituksen huomiota siihen, että sen tulee riittävästi ja tehokkaasti valvoa säädösten mukaisten, oikea-aikaisten oikeuslääkäripalveluiden antamista läänin alueella.

#### 4.3

Muut kantelussa esitetyt asiat

Käytettävissäni olevan selvityksen perusteella katson, että tältä osin asiassa ei ole ilmennyt aihetta epäillä - - - poliisilaitoksen tai muilta osin - - - yliopiston lainvastaista menettelyä tai velvollisuuden laiminlyöntiä.

#### 5

##### TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 4.2 esittämäni käsityksen oikeuslääkäri n menettelyn lainvastaisuudesta hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Kiinnitän samalla - - - lääninhallituksen huomiota vastaisen varalle edellä kohdassa 4.2 esittämäni käsitykseen valvontavelvollisuuden tehottomasta toteuttamisesta. Tässä tarkoituksessa lähetän lääninhallitukselle jäljennöksen tästä päätöksestäni.

Koska koko Suomenkin oikeuslääketieteen alalla on ilmeisiä ja pysyviä kehittämistarpeita, lähetän kuolemansyyn selvittämisestä annetun lain 3 §:ään viitaten tämän päätökseni jäljennökset tiedoksi sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle että Terveystieteiden tutkimuskeskukselle.